

# לא שייך לעניין?

רק כעבור שבועות. הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום לרוך מייד בפרשה, אך יו"ר הכנסת החליט לדחות את ההכרעה בנושא זה עד לאחר שהממשלה עצמה תחליט כיצד לנהוג. בקיצור: הנושא מס' 1 על סדר-היום של המדינה לא יכול היה להביע לעצמו אל סדר-היום של הכנסת. החלטתי לנצל את הריכוז של האומבוסדמן כדי להביע את דעתי: **שלוש כהן:** אדוני היושבי-ראש, איני יכול שלא לזכור את הנושא המעסיק את המדינה כולה בשבוע זה: אחרון, ושיש לו השלכה גם על הדיון שלנו. כונתי ל-מקרהו של רבי-סרן בנימין שליט. הנה אורח שהיתה לו תלונה גדולה על המנגנון, והוא פנה לבית-המשפט העליון. בית-המשפט העליון קיבל את עתירתו וציווה על הרשות המבצעת למלא אחר בקשתו של האזרח. ומה קורה? הממשלה והמפלגות השותפות בה מתרוצצות ומסכסכות עצה כיצד לרוקן החלטה זו מחובנה...

**היו"ר מ. ביבי:** חברי-הכנסת כהן, זה לא שייך לנושא.  
**שלוש כהן:** זה שייך מאד, ומיד אסביר זאת. ...הן מסכסכות עצה כיצד לשלול מן האזרח היה ומרכבות שיבואו אחריו את הזכות שהוענקה לו כדן. אני רוצה להזהיר אותן לבל ילכו בדרך זו, כי דרך זו תשים ללעג את עצם העקרון של כיבוד זכויותיו בשעה שהכנסת מחוקקת חוק, משמך רתו להבטיח את זכויותיו האישיות של הפרט מפני נגישת המנגנון.

● האם יחול שינוי בשיתת הבחירות?  
● מדוע אין מחילים את החוק הישראלי על השטחים?  
● האם רשאי ח"כ להמשיך ולשבת בכנסת, אחרי שפרש מן הסיעה שבשמה נבחר?  
אחרי השיחה השוטפת, שנמשכה למעלה משעה, עלה בי ליבי הרעיון: אמנם אי-אפשר לחייב חברי-כנסת להשתתף בדיוני הכנסת; אבל אילו ניתן היה, הייתי מחייב אותם להשתתף לפחות פעם אחת בחודש בדיון מסוג זה עם תלמידי הגימנסיה או עם החיילים. גישתם אל בעיות המדינה, כפי שהיא מתבטאת בהחלטותיהם המפלגתיות והפרלמנטריות, היתה או בוודאי שונה מכפי שהיא היום.

★ ★ ★  
לכבוד יו"ר-הכנסת של הכנסת, נקבע גם סדר-יום חגיגי במיוחד: היוםיים הראשונים יוחרו לדיון בהצעת-חוק בעלת משמעות רבה לאורחיי המדינה. הצעת-החוק באה אמנם רק להוסיף סעיפים אחדים לחוק מבקר מדינה. אבל משמעותה גדולה: שכן היא יוצרת את מעמד האומבוסדמן — נציב התלונות" כדברי ההצעה — שבפניו יוכל כל אזרח להתלונן על מעשה של שרירות-לב או קיפוח. חייבנו את ההצעה, אם כי התנגדנו להכללת האומבוסדמן במסגרת משרד מבקר המדינה — באשר משרד זה הוא חלק מן המנגנון הפקידותי. למען האמת, לא היה ליבי נתון לבעיית חשובה זו של האומבוסדמן. כמו כל יתר אזרחי ישראל, העסיקה אותי הרבה יותר פרשת רישום ילדיו של רבי-סרן בני שליט. דווקא נושא מרכזי זה לא הוזכר אפילו במילה אחת עלידי איש בכנסת. אורי אבנרי הגיש הצעת-חוק בעניין זה (ראה מנסרת) אבל הצעת חוק מעין זו זוכה לדיון

באחד מאולמיי-ההרצאה של הכנסת התכנסו כ-150 חיילים וחיילים, אורחי יו"ר הכנסת, לציון יום-הולדתה ה-21. היו"ר ראובן ברקת החליט להפוך את המפגש לדרשיה חופשי בינו לביןם. הוא ביקש מהם לשאול כל שאלה העולה על דעתם.  
הייתי התיכ היחיד שם, וישבתי בין החיילים. שמחתי על החלטת היו"ר, שכן אין נושא ראוי יותר לתשומת-לב בארץ מאשר דעותיהם של בני-הנוער בכלל, ושל החיילים בפרט. מכיוון שלא ישתתף שם כעיתונאי, לא אדחה על תוכן הד שיחה. ארשה לעצמי רק למסור את הנושאים שהועלו עלידי החיילים בשאלותיהם.

● סמל צנחנים שאל אם לא הגיע הזמן שלמדינת ישראל תהיה חוקה כתובה.  
● צנחן אחר שאל אם לא הגיע הזמן לבטל את שיחורר בחורי-הישיבה משירות צבאי.  
● סמל חיל-הים שאל אם הרעיון לחוק חוק בעניין רבי סרן בני שליט אינו פוגע במעמדו של בית-המשפט העליון.  
● שאלה אחרת, הנוגעת למעמדה של הכנסת: האם דיל-דול כוחה של תאופוניציה אינו פוגע בערכיה של הדמוקרטיה הישראלית?  
● מדוע ישבה ישראל בחיבוק-ידיים בעניין ביאפרה?  
● מדוע אין הממשלה יוצרת יותר עובדות בשטחים?  
● מדוע אוסרים על חיילים במדים לבקר בהריהבית?  
● האם לא כדאי שממשלת ישראל תקבל בחזרה את כספי המיראזים מצרפת?  
● בעניין הנוכחות — או ההעדרות — של חברי-כנסת מישיבות המליאה: אולי כדאי להנהיג מיסדר נוכחות, כמו בצה"ל?

## נוסח הצעת החוק שהוגש עלידי אורי אבנרי בעקבות החלטת בית-המשפט בפרשת ילדיו של בני שליט

# למחוק „ראום" ו„דת"!

לראות את עצמו יהודי לאומי הקשור בלב ונבנפו לעם היהודי. גם תעודת המסע שי הוענקה לו על-ידי השלטונות, היתה מן הסוג הניתן רק ליהודים העולים לישראל והעוזבים את פולין לצמיתות ומבחינת ארץ מוצאו הוא עלה לישראל כיהודי. בקשתו לקבל תעודת עולה ולהירשם כי יהודי בתעודת הזהות שלו נדחתה על-ידי שר הפנים דאז, השר מר ברייהודה, על יסוד החלטת הממשלה מיום 20.7.58, אשר קבעה כי רק אדם המצהיר בתום-לב כי הוא יהודי ואינו כורת אחרת יירשם כיהודי. לפיכך עתר רופא-יין לבית-המשפט העליון, בטענה כי יהודי לפי לאומיותו אינו חייב להיות גם יהודי לפי דתו.

★ ★ ★  
אחת משפט הוכרע על יסוד החוק ה"חילוני" ("חוק השבות"), והמושג "יהודי" לגבי חוק השבות קיבל פירוש חילוני. אילו היו דנים שם על-יסוד ההלכה, צריכים היו להתערר לבקשתו של רופא-יין, באשר לפי ההלכה היהודית מומר או משומד דינו כי יהודי לכל דבר (השופט זילברג בפסק-דינו שם), וכן גם המאמר המפורסם: "ישראל אף-על-פי שחטא, ישראל הוא" (סנהדרין, דף מ"ד, ע"א).  
באותו פסק-דין מציינ השופט כהן כי להלן: "אני מסכים שאין לפרש את חוק השבות ואת פקודת מירשם התושבים (אשר קדמה לחוק מירשם האוכלוסין) לפי דין התורה". וכן גם בהמשך פסק-דינו: "הפקודת דה היא (פקודת מירשם התושבים, תש"ט—1949) מונה, בסעיף 1(4), בין הפרטים שיש לרשמשם במירשם התושבים גם האזרח חות, הלאום, הדת; והדבקם של דברים אלה לכאורה מצביע על כך שיכול ואדם יהיה בן הלאום היהודי ורת לא יהודי".  
אף-על-פי-כך, בעניין ילדיו של רבי-סרן שליט שר הפנים הודיע ונתחנן על ברכי ה"דת", בנימנים הלכתיים, למרות החוק החילוני. נישתו זו של שר הפנים הוכחה שיש מוסעית בפסק-הדין שניתן עלידי בית המשפט העליון בעתירתו של מר שליט. אין חולק על-יך כי בחוק הנוכחי שמור רה סמכות ההכרעה לשר הפנים. יש למנוע הכרעה בעניינים אידיאולוגיים על יסוד שי קפתו המיקרית של שר הפנים המכהן אותו זמן בתפקיד זה, כדי להימנע מאנומליה זו ומכפייה אידיאולוגית מוצע להשמיט את פרטי הרישום לאום ודת במירשם האוכ-לוסין.  
השטמה זו אינה מונעת כמובן ויכוח ציבורי על השאלות "יהדות מהי", "מינה יהודי", אבל מונעת כאמור כפייה אידיאור-לוגית, ותואמת את צורכי המדינה בשעה זו

ידי הממונים עליו ונכלא אך שוב ברת. מצא מיקלט במשך תקופה ארוכה במינור ובאפשרות הראשונה הצטרף לשורות הפרטיונים הרוסיים.  
הרוסים חששו בו שהוא מרגל גרמני ודנו אותו למחת, אך הוא ניצל הודות לעדות שמסר לטובתו יהודי מניצולי מיר ולבסוף זכה לאות הצטיינות רוסי על פעולותיו כפרטיין. בהיותו בשנת 1942 במינור, עבר לדת הנוצרית ובשנת 1945 לבש מדי כומר

הכרעה בפירוש המונח "לאום" לפי מיבנים הלכתיים אינה לרוחם של מרבית אזרחי המדינה אשר היום בעלי תפיסה ח"לוגית מובהקת, ואילו הכרעה חילונית לפי מיבנים מודרניים עלולה לפגוע ב"מושגיו ועקרונותיו של הציבור הדתי בישראל. לפיכך הצעת בית-המשפט יש ב"כוחה לפתור סכך אידיאולוגי זה.  
למעשה הולכת הצעת נשיא בית-המשפט העליון בעיקבות חוקי מרבית מדינות העולם הנאורות, אשר בהן לא מופיע במירשם האוכלוסין רישום מהסוג הנדון כאן, מתוך אי רצון לכפות על אזרחי המדינות רישומים בעלי משמעות אידיאולוגית מוב"הקת. בדומה לכך מיותר גם פרט הרישום "דת" המופיע בחוק מירשם האוכלוסין, אין להכביר מילים על כך, שסירובו של שר הפנים לרשום את ילדיו הזוג שליט בי מירשם האוכלוסין כיהודים, מחבל למעשה במאמצי העליה, מקשה על משפחות מעוררות להתאקלם בישראל, יוצר אנומליה ל"גבי משפחות אלה, ומביא להבטחות מלא-כותיות ובלתי מצאותיות.  
שאלה דומה עמדה כבר להכרעה בבג"צ 72/62, שנתפרסם בפסק-דין כרך ט"ז (4), עמ' 2432 ואילך. בפסק-דין זה נדונה מיש"אלתו של אוסוולד רופא-יין.  
אוסוולד רופא-יין הגיל נולד בפולין בשנת 1922 להורים יהודים ונתחנן על ברכי ה"יהדות", בנעוריו היה פעיל בתנועת נוער ציונית והיה כשנתיים בהכשרה חלוצית ב"הכנה לעלייתו ארצה